

Szegedi emlékek

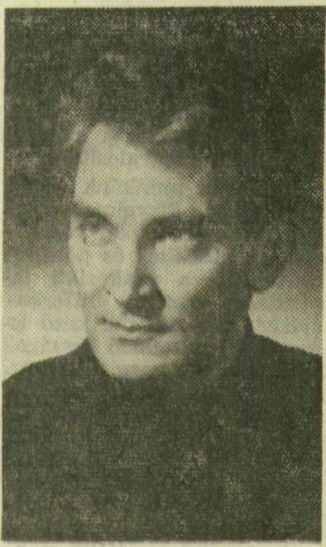
Szoborcsoportozat az énekkartól

Békés András, az Állami Operaház rendezője pályafutásának felénél kapta azt az ajánlatot, legyen a Szegedi Nemzeti Színház főrendezője. Korábban Kecskeméten volt főrendező, majd Budapestén — az érdekes az, hogy egyértelműen prózai rendezőként ismerték mindaddig, amíg Szegedre nem jött. Ide is prózát rendezni hívták, ám már akkor azzal a hátsó gondolattal írta alá a szerződést, hogy kihasználja a jelentős operatársulat nyújtotta lehetőséget, s operát is rendez.

— Vaszy Viktornak el is árultam ezt — meséli Békés András. — Azt hiszem, ijedten hallgatta, de megegyeztünk azért, hogy a kisebb feljuttatások rendezői munkáját rám bízta majd.

A következők: két év alatt — 1958-tól 1960-ig — öt opera került az ő rendezésében színpadra: a Rigoletto, a Sevillai borbély, az Otello, a Köpeny és a Bajazzók.

— Így visszaemlékezve — jegyzi meg Békés András — az Otello-t és a Köpeny-t életem legjobb munkái közé sorolom. Egyébként én magam hosszabb időre mentem Szegedre, nem csupán két évre. Sok jó példa volt előttem, hogy igazán kitűnő iskola lehet a vidék és főleg Szeged. Nem volt elődtől szándékom, hogy eljövök a Szegedi Nemzeti Színházról — majd azt is elmondom, miért. Eljövetelem oka, hogy hirtelen három helyre is hívtak Budapestről: mehettem volna a Fővárosi Ope-

rett Színházhoz, a Madách Színházhoz, s az Állami Operaház is felajánlotta, éppen szegedi rendezéseim alapján, hogy legyen ott rendező. Végül is ez utóbbit fogadtam el. Ily módon a szegedi színháznál töltött két esztendő, s az ottani munkám meghatározó lett az életemben, mert a pályámat más síkra toltta. Prózai rendezőből operarendező lettem.

Szegedtől nem szakadt el a fővárosba visszakérülve sem. A következő évad szeptemberben még rendezte a Tűzijáték-ot, és az Ivan Szuszanyin bemutatóját. A következőkben sem a színházon múlt, hanem elfoglaltságán, hogy rendez-e Szegeden darabot. Egyébként rendezett is még városunkban — a

Szabadtéri Játékoknak még hat éven át egyik színpadi rendezője volt. Ennek a Szentendrei Theátrum vetett véget, mióta ez megszületett, nyaranként ott munkálkodik.

— Sok véletlen játszott közre — tűnődik el egy cseppet — abban, hogy zenés rendező lettem. Kecskeméten, mint főrendezőnek még „muszájból” kellett zenés darabokat és operát rendezni. Aztán jött egy debreceni meghívás vendégrendezőre... Idáig csupa véletlen. Hiszen soha eszembe se jutott, hogy operaházi rendező legyek. Viszont most felöltött bennem, hogy gyerekkoromban mint kis csodahegedűs kezdtem, öt éves koromban már hegedültem Debrecenben. Aztán betegség, anyagi tönkremenés — megszünt zenei pályafutásom. Igaz, diákkoromban is jártam operába, koncertekre, a lemezhallgatás is megmaradt, de mint pályafutás, a zenei elfelejtődött. Szóval Szegeddel bezárult egy kör az életemben — a csodahegedűs visszatért a zenéhez...

Aztán eszébe jut az elválás a szegedi „Nemzeti”-től. Olyan kedves, ünnepi búcsúztatás, amilyenben részestették, soha többet nem adódik. Játékos, meghatározó búcsúzkodássorozat után távozott.

— Az ottani összes plakátokat, cikkeket, fényképeket egy albumba ragasztották, s átadták nekem. Lakásom legértékesebb díszt, egy kínai szoborcsoportozatot az énekkartól kaptam. Ha rosszkedvem van, visszamegyek Szegedre. Bemegyek a színházba, mindenkinek köszönök, és akkor az a nap jól telik el...

Szombat délután van — az Operaházban úgy látszik, nincs szabad szombat —, most fejezte be Békés András, az Istenek alkonya próbáját. Ebben az évadban még Kodály Zoltán Székelyfő című dalmjátékát és Ránki György Pomádé király című zenés komédiáját újítja fel az Operában.

Gulay István

Zenei kalandozások Ausztriában

„Veszélyes” nézőtér

2. Amit a legjobb lemez vagy rádiófelvétel sem pótolhat, az a színházi előadás sajátos légköre, a színpad és nézőtér állandó kölcsönhatása. Ez jelenti a bécsi opera előadásait látogatók számára az igazán különleges élményt.

Képzeli el, hogy a szegedi színházban a nézőtér az utolsó földszinti szék sorok hiányzanak, s az így felszabadult területen állóhely van, melyet minden este fanatikus operarajongók népesítenek be zsúfolásig. Ez a pár száz főnyi csoport teljes szenvedéllyel figyeli az előadást, tapsfergeteggel és mindent elszóró bravózással vagy éppen füttyel és piszszal fejezi ki ítéletét és érzelmeit. Nem tévedhetetlen, de mindig őszinte.

A bécsi opera állóhelyén esténként összegyűlt közönség felért egy kisebb világi ifjúsági találkozóval. Kik adtak itt megbeszélés nélkül egymásnak randevút? A 19. századi divat szerint öltözött sztrákr zeneakadémisták és pelyhedző szakállú gimnazisták, Bécsben tanuló és mindig szolid eleganciával megjelenő japán egyetemi hallgatók, európai csavargóik során Bécsbe érkezett és nyhén szólva lezser öltözékű amerikai fiúk és lányok, estélyi ruhás svájci tanítónő és fekete pulóveres olasz turista, isten tudja milyen állampolgárságú néger- és arabok.

Már két órával az előadás kezdete előtt gyülekeznek, sorba állnak a pénztárasorokban, mert a nagyon olcsó állóhelyjegyeket nem lehet elővételben megvásárolni. Ha a hosszú várakozás után végre megvan a jegyük, rohannak a földszinti, illetve az emeleti állóhelyek felé. Itt újabb sorbanállás, várakozás, közben szövegkönyv olvasás, partitúraböngészés. Negyedóra, félóra múlva az egyenruhás nézőtéri ügyelők beengedik őket az állóhelyekre. Itt nincsenek számozott helyek. Mindenki keres magának egyet, s azt a könyöklőre erősített zsebkendővel, sállal vagy újsággal „lefoglalja” magának. Ezzel véget ér a kispénzű hívők színházba való bebozósztatásának nem kevés fizikai kitarasztást igénylő ceremóniája.

Mikor elkezdődik az előadás, a csendes, fegyelmelt és végtelenül udvarias fiatalok szenvedélyesen rea-

gáló, sokszor kiszámíthatatlan, az indiszponált énekesekre mindenesetre életveszélyes publikummá válnak. Produkálnak mindent: negyedórás tinnelő tombolást, vagy füttykoncertet, dobhártyát repesztő bravózást vagy gyilkos piszszegést, olykor egyszerre valamennyit. Preverdit például az egyik Medea-előadás végén néhányan füttyel és búzással „köszöntöttek”. A legrosszabbul az egyik Faust-előadás címszerepét éneklő idősebb és meglehetősen indiszponált tenorista, Waldemar Kmennt jött, akinek ariát és jóformán minden „megmozdulását” csodálkozó morajjal, majd enyhe és megbocsátó derűvel fogadták. Néhány nappal ezután Plácido Domingót, a pár esztendeje felült nagy szerű tenorcsillagot olyan hatalmas ünneplésben részesítették, amire csak sportrendezvényeken és beatkoncerteken van példa. Negyedórán félbeszakadt ez a Tosca-előadás, és már az új tün, hogy az állóhely extázisba esett ifjú közönsége apró darabokra szedi szét az egész színházat.

A szegedi teátrum ütött-kopott, öreg épületét az utóbbi években nemigen fejtették ilyen veszélyes szikerek és bukások minálunk csendben, szolid körül-elmaradónai a színházból. Ideje lenne, hogy végre a mi közönségünk nyugodt és udvarias, nem igen lehet láshoz is hozzászólt. Akkor

is tapsol, amikor nem tessék neki az, amit látott vagy hallott. Ha pedig volna oka a lelkes tetszésnyilvánításra, szegyei elárulni megindultságát, mert az aranyozott mennyezet alatt nem tartja illőnek a kiabálást. Ha pedig füttyülni próbálna, talán még ki is vezetnék a nézőtérrel. Ha az előadás rossz, elunja magát, szomorúságba esik, s bánatában ott hagyja az utolsó felvonást. Ez a szenvedélytelen létkör nem tesz jót a színháznak. A színes légűres térben találja magát, s mivel nem fenyegeti a bukás veszélye, nem éri az állandó ellenőrzést, nem ösztönzi a közönséggel való érzelmi találkozás lehetőségét, ezért nincs módja az állandó önvizsgálatra, s a siker nyomán járó megújulásra, fokozatosan fásultta, igénytelenné válik, elveszti lábát a talajt maga a színház pedig halodásnak indul.

Valami végzetes félreértés van Szegeden a színház és közönség kapcsolatában. A színház nem azt játszotta, amit szíve szerint szeretett volna, hanem amiről azt hitte, hogy kell a közönségnek. Tehát túlságosan biztosra akart menni, nem vállalt kockázatot. A közönség pedig úgy tett, mintha tetnyezték ilyen veszélyes szikerek és bukások minálunk csendben, szolid körül-elmaradónai a színházból. Ideje lenne, hogy végre a mi közönségünk nyugodt és udvarias, nem igen lehet láshoz is hozzászólt. Akkor

Csaplár Ferenc

A trolibusz jövője

A városi tömegközlekedés „főszereplője”, a villamos és az autóbussz mellett nálunk csak szerényebb szerep jut a trolibusznak. Csúpan a főváros néhány vonalán közlekednek ezek a járművek, vidéki városainkban hiába is keresnek őket. Pedig a jövőkutatók nagy lehatóságokat látnak a trolibusz elterjesztésében, meg is indokolják, hogy miért.

A villamos színhöz kötött jármű, amelynek áramellátásához egyenárammal táplált vezetékrendszer szükséges. A színhálózat, a változó rendszer karbantartása, felújítása jelentős összegbe kerül, de az a panasz is felmerülhet a villamos ellen, mint 90 százalékát.

hogy túlságosan zajosan közlekedik. Az autóbussz nem korlátozzák a sínpályá megkötöttségét, útvonalát természet szerint választhatja meg, s ez nagy előny. Viszont az egészére ártalmas kipufogógázokkal árasztja el az utvonlat, ahol halad. A trolibusz csendes és tiszta üzemű, gyors jármű, ám a felsővezeték-hálózat kiépítését nem nélkülözheti.

A Szovjetunióban elterjedt a trolibusz közlekedés. Engelsz városban hatalmas üzem állítja elő az ország városában (és nálunk is) közlekedő trolibuszok több merülhet a villamos ellen, mint 90 százalékát.

Iyesnek érezte a helyzetet, pihegve s kissé rekedtes hangon taszította el magától.

— Most ne, Gábor.

— Baj van? — riadt meg a fiú.

— Nem, semmi. Egy kicsit vérzem.

— Aztán látva Gábor megrémült ábrázatát, fölvetett. — Ez vele jár, nem? De én sem tudhatom jobban, mert én is csak most vesztettem el először a szüzességemet — s erre megint szívből, egészségesen kacagott.

— De fájdalmat okoztam — dagogta amaz.

— Ó — legyintett Etelka —, szóra sem érdemes. Inkább most menj el, édes, mingyárt haza jönnék az öregek, s egy kicsit rendbe kell hoznom magamat. Hogy ne vegyenek észre semmit. Azért arra nincs semmi szükség. Ez a mi kétünk dolga.

Gábor megértette, hogy miről beszél, de be kellett vallania, hogy még sohasem esett ilyen nehezére a búcsúzkodás. Összeszókolta Etelkát, arcát, kezét, lábát, s aztán kitámolygott az előszobába.

Etelka az ajtóban még ezt sutogta a fülébe útravalóul:

— S ezután minden nap várlak... Egy napot se hagyj ki, mert belehalok...

Gábor nem kellett erre felbuztatni, valóban ott volt sülve-főve Etelkának, s élték a maguk titkos mézeshegyét. Néha a szülőikkel is találkozott, megvárta őket, akik rendszerint ott marasztalták vacsorára, de Gábor többnyire sietett haza, mert anyja is igényt tartott rá, s apját is biztatnia kellett a jövőt illetően, aki, szegény, hitelt adva a vizgatózó szavaknak, még húzógásban faragta Krisztusát, hogy mielőbb felállítsák a templomban. De Veron miatt is gyakran kellett otthon tartózkodnia, aki félt Tandari Sándor bosszújától s minden lépésre vagy gyanús nesze fölriadt s bezárkózott a Gábornak fenntartott kisszobába.

(Folytatjuk.)

Fiatalok az építőiparban

Példamutatón oldja meg a zsaluzati feladatokat a Veszolovszki-brigád. Az MTA Biológiai Kutatóintézetének 2. sz. épületénél imponáló gerenda- és deszkarendszert kelti fel az érkező figyelmét. Nemrégiben került a brigádhoz Vikartovszki Sanyi; ő a DELÉP vállalat hathónapos tanfolyamát elvégezve, a nyáron szakmunkás-bizonyítványt szerzett. Előzően is volt szakmája: a cipőiparban dolgozott; ám ott gyomor-ulkuszt kapott az idegesítő „hajtásban”.

Itt, az egészséges, férfias munkán — fizikailag is megerősödött. A régi brigádtagok szeretik, becsülik, mert — bár csak egy esztendeje működik a szakmában — igyekszik lépést tartani a többiekkel. A nagynevű brigád „öregivel”. (A kik közt — korra nézvést nem sok az öreg: maga a brigádfővezető is csak 33 esztendő.)

Csinos, kékszemű, nyílt tekintetű leány fogad az új Házyár területén: Maróthi Mária, elektrotechnikus. „Régi” ismerősöm — hisz még az épülő, félkész kombinátban ismerkedtem meg vele, amikor nyoma sem volt a mai, patikajellegű tisztaságnak és rendnek...

Marika Dorozsmáról jörogat ide, s azoknak az aszszonyoknak a munkáját irányítja, akik az elkészült — kiváló minőségű — panelek „hőerlelését” végzik — gőzkamrákban. Öt óra hosszat kell érlelődnie az új elemeknek a gőzben...

Ó az első házyári alapszervezet KISZ-titkára volt annak idején. S ma, amikor a megszorított tagság három alapszervezetre tagozódott, szintén vállalta az egyiknek a vezetését... Hobbyja a fotózás, s a könyv olvasás. „Úgy vagyok vele — mondja —, hogy

amelyik frót az első olvasott könyve után megkedveltem, annak minden munkáját megszerzem.”

Zsebpénze tetemes részét fordítja könyvekre. Nem csupán szépirodalmiakra, persze — hanem mindenekelőtt az elektrotechnikával foglalkozókra...

Dér Endre

BERCZELI A. KÁROLY

Hullámsír

87.

— Nem vagyok felelőtlen, Etelkám, s kissé szégyellem magam, hogy nem tudtam uralkodni vágyaimon, de egyszerűen nem volt hozzá erőm... Ne haragudj!

— Már hogy haragudnék, Gábor — nézett rá csodálkozva. — En talán nem akartam? Legálább úgy, mint te, ha nem jobban. Hiszen én hivatalos föl. El is küldhettem volna — s kedveskedve szókolta meg. — Min töröd a buksi fejedet?

— Rendezni szeretném ezt a mi dolgunkat, drágám — mészázott a fiú. — Ez férfi kényszer. Valami megoldást kell találnunk, mert ez így nagyon kockázatos. Meg kell előzünk a mi kapcsolatunk következményét. Nem tudom, értesz-e?

— Persze, hogy értelek — mondta természetesen a leány. — Gyerektünk lesz.

— Talán nem azonnal, de...

— Biztos vagyok benne, hogy megfogantam... Egy új élet elindításához ez a hőfok illik.

— S akkor mit csinálunk?

— Azt hiszem, összeházasodunk.

— De az esetleg már késő. Nem akarom, hogy rossz híreket költsek.

— Füttyölök rájuk. Apám majd megvéd.

— De anyád?

— Ó keményebb dió, de...

— Tudod, mit?

— Mond!

— Ne várjunk azzal a házassággal. Most hűvétkor esküdjünk meg. Az utolsó vizsgámat utána is letehetem. De lakás is kell — borult el újra a felhevült fiatalember.

— Apám akár holnap bérel egyet s be is ren-